

AİLE TARİHİNİN ARAŞTIRILMASINDA SÖZLÜ TARİHİN KULLANIMI:
İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN TECRÜBELERİ*

USAGE of ORAL HISTORY in THE INQUIRY of FAMILY HISTORY:
EXPERIENCES of PRIMARY SCHOOL STUDENTS

İlker DERE**

Nurgül KIZILAY***

Öz: Sözlü tarih, tarihin veri toplama yöntemlerinden biridir. Bunun yanında sözlü tarih, uzun bir süredir bütün okul kademelerinde bir öğrenme ve öğretme yöntemi kullanılmaktadır. Bu çalışmalarda genellikle tecrübeli insanlarla yapılan görüşmelerden elde edilen sonuçlar, öğrenciler tarafından analiz edilmekte ve bu sonuçların raporları yazılmaktadır. Ancak ilkokulda yapılan çalışmalarda soy ağacı çıkarma ve kutu müze yapma gibi etkinliklere rastlanmaktadır.

Bu çalışma kapsamında ilkokul öğrencilerine (4. sınıf) sözlü tarih yöntemi öğretilmiş ve kendi aile tarihlerini araştırmaları istenmiştir. Öğrenciler, kendi aile tarihlerini araştırmış, kendi soy ağaçlarını çıkarmış ve ailelerinin hikâyesini yazmaya çalışmışlardır. Eylem araştırması modeline göre yapılan bu çalışmanın amacı, sözlü tarih yöntemini kullanarak aile tarihlerini öğrenen, ailesinin soy ağacını çıkaran ve hikâyesini yazan öğrencilerin tecrübelerini ortaya koymaktır. Ayrıca amaçlı örnekleme tekniğine göre belirlenen çalışma grubu 30 öğrenciden oluşturulmuştur. Veri toplama araçları olarak açık uçlu anketler, öğrencilerin soy ağacı çizimleri, yazdığı hikâyeler ve araştırmacı öğretmenin yapılandırılmamış gözlemleri kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar, öğrencilerin yöntemi kullanmaktan hoşlandıkları, ailesi ve yakın çevresini daha yakından tanıdığı, karşılaştırma yaptıkları ve değişim ve sürekliliği algıladıklarını göstermiştir. Ayrıca bazı sorunlara rağmen onlar kendi soyağaçlarını çıkarmış ve aile hikâyelerini yazmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sözlü Tarih Yöntemi, İlkokul, Aile Tarihi, Değişim ve Süreklilik, Soy Ağacı

Abstract: Oral history is one of the data collection methods of history. Besides, oral history is used as a learning and teaching method in all school levels. In those studies, generally, the

---

* Bu makale, Dere, İ. & Kızılay, N. tarafından "Aile Tarihinin Araştırılmasında Sözlü Tarihin Kullanımı: İlkokul Öğrencilerinin Tecrübeleri" başlığıyla II. Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda (Asos Congress 18-20 Mayıs 2017) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Arş.Gör., Uşak Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, E-posta: ilker.dere@usak.edu.tr

*** Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, E-posta: nurgulkzly02@gmail.com

results which obtained by interviewing with older people are analyzed and written by students. However, when the studies are conducted in primary school, there are activities such as drawing an ancestry tree and making a box museum.

In the content of this study, primary school students (4th Grade) were taught oral history method and the students are asked to inquire their history of families. Then, students inquired their family histories, drew their family trees, and tried to write stories of their families. The aim of the study which is based on the action research model is to uncover the experiences of students, who learn family histories, draw the family trees of their family, and write their families' stories using the oral history method. The working group of study, which is determined according to purposive sampling technique, is formed from 30 students. As data collection tools are used open-ended surveys, family trees drawings, and family stories which are written by students. This research results have shown that the students, who used oral history, liked the method, they got to know their own families and near environment closely, they make comparisons, and they perceived change and continuity. In spite of some problems, they have drawn their family trees and wrote family stories.

Keywords: Oral history method, Primary School, Family History, Change and Continuity, Ancestry Tree

Giriş

Değişen ve gelişen dünyada ihtiyaçlar ve onlara cevap veren sistemler, anlayışlar ve yöntemler birbirine paralel olarak farklılaşmaktadır. Bu değişimlere bağlı olarak sosyal değişme meydana gelmektedir. Sosyal değişme, iç ve dış dinamiklerin etkisiyle süreç içinde ortaya çıkar, engellense ya da bir süreliğine durdurulsa da tamamen ortadan kaldırılamaz (Yaka, 2011).

Toplumsal alanda değişimin yanında süreklilik de yaşanan bir olgudur. Çünkü toplumsal alanda bazı kurallar uzun yıllar varlığını korurken, bazıları zamanla önemini ve işlevini yitirmektedir. Bu süreç oldukça hızlı bir şekilde işlediği için değişim ve sürekliliği, net bir tarihi çizelgeyle açıklamak zordur. Bunun yerine olaylara kronolojik sıraya göre anlam vermeye çalışmak daha anlamlı sonuçlar vermektedir.

Değişim ve sürekliliği kronolojik açıdan incelemek, günümüzde yaşanan olaylar ve durumlarla benzeşen ve ayrışan yönleriyle karşılaştırmak nispeten daha kolaydır. Bu iki önemli kavramın algılanması ve anlamlandırılması, sosyolojik ve tarihi araştırmalar kadar 2005 yılından sonra eğitim alanında yapılan öğretim faaliyetlerinin ve bilimsel araştırmaların da konusu olmuştur. Çünkü 2005 yılından sonra öğretim programları, yapılandırmacı eğitim felsefesine göre yeniden hazırlanmıştır. Bu kapsamda yayınlanan 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'na birçok yenilikçi ve interdisipliner konu girmiştir. Programa dâhil olan çok boyutlu konulardan birisi de

değişim ve sürekliliği algılama becerisi olmuştur. Bu beceri kapsamında aile tarihi, kutlamalar ve törenler, göçün nedenleri ve sonuçları, teknoloji ve tıp tarihi ve doğal afetler gibi geçmişten günümüzde değişim ve süreklilik algısını geliştirmeye uygun olan konular öğretim programlarında yer almıştır (MEB, 2006).

Değişim ve sürekliliği algılama becerisini kazandırma potansiyeline sahip ilgili konuların öğretimi için programda çeşitli yöntem ya da teknikler önerilmiştir. Önerilen bu yöntemlerden birisi, Türkiye’de daha çok tarihçiler, halkbilimciler ve sosyologlar tarafından kullanılan sözlü tarihtir. Bir öğrenme ve öğretme yöntemi olarak yer verilen sözlü tarihin öğrencilere kanıt kullanma ve not alma becerilerinin kazandırılmasında etkili bir şekilde kullanılabilmesine vurgu yapılmıştır. Ayrıca bu uygulamadan sonra yayınlanan 2017 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda Kültür ve Miras öğrenme alanında “*Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelere yararlanarak ailesinin geçmişine dair soy ağacı oluşturur.*” kazanımı yer almıştır (MEB, 2017). Bu durum, sosyal bilgiler öğretimi kapsamında sözlü tarih yoluyla aile tarihi araştırmalarının önemini devam edeceğini göstermektedir.

Eğitim Araştırmalarında Sözlü Tarih

Sözlü tarih yöntemi, isminden de anlaşıldığı gibi tarihin yaşayan tanıkların gözünden kaydedilmesidir. Eğitim alanı ise insanı ilgilendiren ve onu etkileyen süreçleri inceleyen sosyal bilimlerin bilgilerinden ve bulgularından yararlanır. Sosyal bilimlerin neredeyse bütün alanlarında kullanılmaya müsait olan sözlü tarih yöntemi, doğal olarak eğitimin bir parçası olabilmektedir. Özellikle sosyal bilimlerin birer parçası olan tarih, coğrafya, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, halk bilimi gibi alanlarla ilgili eğitim sürecinde öğretilmesi amaçlanan konularda sözlü tarih kullanılabilir (Counce, 2001).

Öte yandan sözlü tarihin okullarda uygulanması en başta karmaşık ve zor gelebilir. Lakin sözlü tarih yönteminin okullarda uygulanması proje veya çalışma planı ile somut amaca büründüğünde çocuklar tarihi kanıtların toplanmasında doğrudan rol alacağı için kanıtların doğasına saygı duyacaklardır. Bunların dışında sözlü tarih, görüşmeleri yapan çocuklarda; soru hazırlama, eleştirme, düzenleme, başka insanları dinleme ve anlama gibi birçok beceri de geliştirmektedir (Thompson, 1999). Nitekim sözlü tarihin eğitimde bir yöntem olarak kullanıldığında önemli başarılar sağladığını gösteren sayısız örnek bulunmaktadır. Bu çalışmalarda sözlü tarihin; iletişim becerileri Sund (1983), Walbert (2004), Ardemento & Kuszmar (2009), McLellan, (2014) ve Dere, (2017), tarihi araştırma basamaklarını kullanma, görüşme yapma ve rapor

yazmayı öğrenme (Fonsino, 1979; Yang, Chen & Chen, 2002; Ayers & Ayers, 2013; Davey, Weld & Foote, 2016; Dere, 2017), yerel tarihi öğrenme (Gonzalez-Peterson, 1994; Jenks, 2010; Valk, Atticks, Binning, Manekin, Schiff, Shibata, & Townes, 2011; Kachaturoff & Greenebaum, 2015; Kabapınar ve Uğur-Öztaşçı, 2016), değişim ve sürekliliği algılama becerisinin (Oteghen, 1996; İncegöl, 2010; Kaya 2013; Kabapınar ve İncegöl, 2016) kazanılmasında etkili bir yöntem olduğu ortaya çıkarılmıştır.

İlkokulda Sözlü Tarih Uygulamasının Özellikleri

Yukarıda değinildiği gibi sözlü tarih uygulaması, öğrencileri çok yönlü olarak geliştirme potansiyeline sahiptir. Ancak sözlü tarih uygulamaları, her öğretim kademesinde benzer şekilde uygulanmamaktadır. Çünkü her yaş grubunun kendine özgü gelişimsel ve bilişsel özellikleri bulunmaktadır. Bu önemle ilkokul kademesinde sözlü tarih, konuların öğretiminden çok öğrencilerin çevrelerinin daha fazla farkında olmalarına yardım etmek için kullanılır. Öğrenciler, bu çalışmalar sayesinde başta ailesi olmak üzere çevresindeki insanları ve ilişkileri tanır. Örneğin; bir ilkokulda, “Sen gençken nelerden hoşlanırdın?” teması kapsamında ilkokul öğrencileri, aileleri hakkında hikâyeler toplamış ve komşularını tanımışlardır. Etkinlik sonunda eğitimciler, çocuklarla ve büyüklerle görüşme yaptıklarında çocukların sosyal olarak geliştiklerini not etmişlerdir. Diğer bir projede, öğrencilerden genel olarak okula gelmek için kullandıkları yolu tasvir etmeleri istenmiştir. Onlar; yerler, kiliseler ve başka okullar gibi hangi tip binaları geçip gittiklerini kaydetmişlerdir (Ritchie, 2015). Bu proje örneklerinin dışında Cambridge’de bir okulda yapılan çalışmada, 7 yaşındaki çocuklardan oluşan 20 kişilik bir sınıfta haftada iki kere toplanılarak bir proje yürütülmüştür. Bu vesile ile büyükannelerinin yaşamlarını tanıyan çocuklar, proje sonunda okula davet edilen büyükanneleri ile sohbet ederek eğlenceli vakitler geçirmiştir. Diğer bir ilkokul projesinde öğrenciler, Wiltshire Lacock’a giderek köylülerle konuşmuşlardır. Bu proje sonunda da kitapçıklar ve yerel sergiler hazırlanmıştır (Thompson, 1999).

Öğrencilerin Araştırma Konuları

Proje ve çalışma örneklerine bakıldığında ilkokulda sözlü tarihin nasıl uygulanması gerektiği konusunda fikir edinmek mümkündür. Örneklerde de görüldüğü gibi öğrencilerin yaşlarına uygun olarak çevrelerini ve ailelerini tanımalarına yönelik etkinliklere ağırlık verilmiştir. Yani ortaokul, lise ve üniversite seviyesine kadar kademeli olarak artan bilimsel kaygı, ilkokul uygulamalarında en alt düzeydedir. Bu uygulamalarda öne çıkan en önemli iki eylem, anlamak ve fark etmektir. Bu iki eyleme

hizmet edebilecek konu başlıkları ve muhtemel araştırma sorularından bazıları şunlardır;

Aile: Benim yaşımdayken aile üyeleriniz ve eviniz nasıldı, ev işlerini kim yapardı?

Yiyecek: Çocukken hangi yiyecekleri severdin, kim pişirirdi, unutulmaz bir tatilin var mı, çocuklar için hazırlanan yemekler bakımından geçmişle bugün arasında ne gibi farklar var, geçmişteki mutfak eşyaları bugünden farklı mıydı?

Barınak (Ev): Çocukken komşuların nasıldı, o günden bugüne neler değişti, Bugünkü evinin geçmişteki evinden farkları neler, çocukluğundan beri kullanılan aletler nasıl değişti?

Meslekler: Anne baban ne iş yapıyordu, onlar işini seviyor muydu, çocukken büyüdüğünde ne olma istiyordun, ilk işin neydi, güncel işin nedir, ne yapmak istediğine nasıl karar verdin, görebileceğimiz çocukluğunuza ait herhangi bir fotoğraf var mı?

İletişim: Geçmişliğinden bugüne (telefon, TV, internet) nasıl değişti, çocukken uzaktaki akrabalarınızla nasıl haberleşiyordunuz, görebileceğimiz herhangi bir mektup ya da fotoğraf var mı çocukluğunuza ait? (Walbert, 2004).

Bu konulara ek olarak eğitim-okul yılları, çocuk oyunları, eğlence (sinema, lunapark vb.), şehir ve kurtuluş tarihi, afetler ve hastalıklar gibi birçok konu, öğrencilerin araştırması için sunulabilir (Doğan, 2015).

Bu bağlamda öğrencilere verilecek proje ya da çalışma konularının öğrencilerin yakın çevresini ve ailesini tanımasına imkân tanımak için yukarıdaki konu örneklerinden seçilmesi yararlı olacaktır. Çünkü öğrenciler ailelerine sordukları çeşitli sorularla düşünme fırsatı bulurlar (Jenk, 2010). Kaldı ki burada bahsedilen konuların tamamı, hem 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer aldığı gibi 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda da yer almaktadır. Bu bakımdan sosyal bilgiler öğretiminde sözlü tarih konusunu seçme konusunda zorluk çekilmeyecektir.

Diğer yandan yukarıda değinilen konular içerisinde aile tarihinin ele alınması, diğerlerine göre daha fazla önem arz etmektedir. Bu önemin bazı gerekçeleri vardır. Birincisi, öğretmenlerin belirlediği sözlü tarih projelerinde ya da çalışmalarında öğrencilerine aile araştırması yaptırmasının amacı, nesiller arasında köprü oluşturmaktır. İkincisi, öğrencilerin kendi kültürlerine olan saygılarını artırmaktır.

Üçüncüsü, öğrencilere buldukları toplumdaki sosyal etkileşimleri sosyal bilimler içinde gözleme ve analiz etme fırsatı vermektir (Yow, 2005).

Öte yandan öğrenciler aile tarihi çalışmalarlarıyla ailelerinden birçok önemli bilgiyi edinebilir. Çünkü öğrencilerin araştırmalarında onların aile tarihleri doğal odaklarıdır ve geniş projeler için müsaittir. Öğrenciye ailesini daha geniş bir şekilde tanıtması için aile tarihi ödevi verilirse, muhtemelen o ailenin en yaşlı üyesiyle konuşacak ve en önemli tarihi gelenekleri ve ailesinin köküne dair derin sıralamaya ulaşacaktır. Onlar, büyükbaba ve annelerinden onların nereden geldiğine dair en eski hikâyelerden ve onların geleneklerinden oluşan materyalleri toplayacaklardır. Bu çalışmayla belki aileye ait hikâyeler, kişisel anekdotlar, şarkılar ve geleneklerden oluşan aileye dair bilgilerin sınırları da keşfedilecektir (Skewarkian Junior Historian Club, 1980; Mehaffy, Sitton & Davis, 1984; Hickey, 2006).

Diğer yandan aile tarihi araştırmasının öğrencilerin ailelerine de önemli katkıları vardır. Bu katkıları Paul Thompson şu şekilde açıklamaktadır:

Aile tarihinin eğitime özel iki faydası... vardır. Projenin temelini çocuğun ailesi, akrabaları hakkında sahip olduğu bilgiler ve fotoğraflara, eski mektuplara, belgelere, gazete kopyalarına ve anılara ulaşması oluşturduğu için çocuk merkezli bir yaklaşımı da beraberinde getirir... Aile tarihi ebeveynlerin okul faaliyetlerine katılımını da aynı ölçüde teşvik eder (Thompson, 1999:8).

Bütün bu gerekçeler birleştirildiğinde aile tarihini öğrencilerin araştırmasının önemi ve gerekçesi ortaya çıkmaktadır.

Çalışma Sürecinin Aşamaları

Öğrencilerin çevrelerini ve ailelerini tanımalarına yönelik seçilen konularla ilgili araştırmalarını yapmaları için iki farklı sözlü tarih çalışma türü seçilebilir. Bunlar; bütün sınıfla ya da bireysel olarak yapılan sözlü tarih çalışmalarıdır. Bireysel sözlü tarih çalışmasında öğrenciler, kendi aile üyeleri ve akrabalarıyla görüşme yaparak çalışma konusunu anlamlandırabilir. Bu sözlü tarih çalışma türünde genelde kaynak kişi bulma sorunu yaşanmaz. Ancak kaynak kişi bulma sorunu yaşandığında ya da aynı anda bütün öğrencilerin bir konuyu tartışması ve anlaması amaçlandığında sınıfa kaynak kişi çağırılarak sözlü tarih çalışması yapılabilir. Bu uygulama özellikle ilkokul öğrencileri için yararlı olacaktır (Walbert, 2004). Alternatif olarak bütün sınıfla sözlü tarih

görüşmesi yapılmak istenmiyorsa ve kaynak kişi problemi varsa öğretmen devreye girerek çocuklarla görüşecek uygun kişileri bulmaya yardımcı olabilir. Ancak bu durumda bile öğrencilerin kaynak kişiyle görüşmek için bir mektup ya da e-mail yoluyla irtibat kurması ve ona çalışmasının amacını içeriğini açıklamasına (McLellan, 2014) imkân tanınmamalıdır.

Konu seçimi ve kaynak kişilerin bulunmasıyla öğrencilerin sözlü tarih görüşmelerini yapması teşvik edilir. Bu kapsamda öğrencilerin büyükleriyle görüşme yaptıkları görüşmelerde rahat olabilmeleri için rahat olmaları ilk olarak birbirleriyle görüştürülür (Ardemendo & Kuszmar, 2009; Walbert, 2004). Bu deneyim, onların nasıl soru soracaklarını öğrenmelerine yardımcı olurken, kaynak kişilere konuyla ilgili takip edici sorular (neden, niçin gibi sorgulayıcı sorular) sormaları ve bir görüşmeyi değerlendirmelerine de imkân verecektir (Neuenschwander, 1976; Ritchie, 2015).

Görüşme pratiklerinden sonra öğrenciler, ister kendi hazırladıkları isterse öğretmen tarafından hazırlanan sorularla görüşmelerini yapabilirler. Öğrenciler, kendi sorularını hazırlayamamışsa öğretmenin verdiği sorularla görüşmelerini yürütebilirler. Görüşmeler konusunda bir diğer tartışma konusu, görüşmelerin kaydedilmesi üzerinedir. Bu kademede yapılan sözlü tarih çalışmasında iki yol izlenebilir. Birincisi, görüşme öğrenci tarafından hem kaydedilir hem de görüşme sırasında not alınır. İkincisi, öğrenci görüşmeyi kaydetmeden yalnızca görüşme notlarıyla sürdürebilir. Bu kademede kaydedilen görüşmelerin dökümü öğrencilerin yaşları ve gelişim düzeyleri dikkate alındığında uygun olmayacaktır. Bunun için öğrencinin –mümkünse– görüşmeyi kaydetmesi ancak dökmemesi, bunun yanında görüşme notları alması uygun bir yöntem olacaktır. Ancak ikinci tür görüşme de ilkökul öğrencilerinin sözlü tarih görüşmesi yapması için uygun ve pratik bir yoldur. Zaten ortaokul ve diğer üst kademelerde dahi görüşmelerin dökülmesi konusunda bir anlaşma sağlanamamıştır. Birinci grup, dökümün gerekliliğini savunanlar, dökümlerin ses kayıtlarından daha ulaşılabilir ve kolay, herhangi bir araç yardımı olmaksızın okunabileceğini savunmaktadır (Shumway & Hartley, 1973; Neuenschwander, 1976; Ritchie, 2015). İkinci grup, döküme karşı çıkanlar, sesi baskıya indirgemenin kayıtların değerini, doğruluğunu, orijinalliğini fazlasıyla mahvettiğini (Mehaffy, Sitton & Davis, 1984), ayrıca dökümü yapan kişinin az ya da çok keyfi eklemesinin döküme yansıtacağını (Portelli, 1990) düşünmektedir. Bu durumlar göz önünde bulundurulduğunda, sözlü

tarih kayıtlarının transkript edilip edilmeyeceğine çalışmanın yapıldığı öğretim kademesi, okulun ve öğrencilerin koşulları dikkate alınarak karar verilmelidir.

Görüşmelerin yapılmasından sonra öğrencilerin çalışmalarında elde ettikleri verileri ürünlere nasıl dönüştüreceklerine karar verilmelidir. Alanyazındaki çalışmalarda öğrencilerin sözlü tarih verilerinden ortaya koyabilecekleri çeşitli ürün örneklerine rastlanmaktadır. İlk olarak Kaylor (1977) ve Sund (1983), ulaşılan verilerden yazılı rapor veya dramatize edilmiş bir etkinlik düzenlenmesini önermiştir. Ayrıca Kachaturoff & Greenebaum (2015), bir dergi ya da gazete yazısının yazılabileceğini, Putman & Rommel-Esham (2004), dün ve bugün karşılaştırması yapılacaksa gibi görsel öğrenmeye yatkın öğrencilerin tercih edebilecekleri Venn diyagramı ve bir zaman tablosu grafik organizasyon araçlarının kullanılabilirliğini ve Albarelli ve Starecheski (2013) bir şiir, mektup, kısa hikâye, ya da parodi gibi edebi ürünlerin ortaya koyulabileceğini düşünmektedir.

Yukarıdaki örnekler ilköğretim kademesi için düşünüldüğünde şiir, mektup, kısa hikâye, bazı grafik organizasyonları ve dramının bu kademedeki öğrenciler için daha uygun olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü bu etkinlikler veya ürünler, daha fazla somut işlem becerisi gerektirmektedir. Bunların yanında öğrencilere soy ağaçları çizdirme, aile haritası çıkarttırma, kutu müze yaptırma gibi etkinlikler de yaptırılabilir (Diekema, 1979). Bu etkinlikler, ilköğretim seviyesi için oldukça uygundur. Ancak yazılı rapor, parodi, tiyatro gibi ürünler, gelişimsel olarak ortaokul ve diğer kademedeki öğrenciler için daha uygun olacaktır.

Türkiye’de Sözlü Tarihin Eğitim Uygulamalarındaki Yeri

Türkiye’de sözlü tarih yöntemi, 2005 yılında öğretim programlarının güncellenmesiyle bir öğrenme ve öğretme yöntemi olarak hayat bilgisi, sosyal bilgiler ve tarih derslerinde tanınmaya başlamıştır. Bu süreçten sonra sözlü tarih çeşitli tez, makale ve diğer etkinliklerde çeşitli boyutlarıyla ele alınmıştır. 2007-2017 yılları arasında sözlü tarihle ilgili yapılan tezlere bakıldığında; sosyal bilgiler eğitimi iki doktora (Dere, 2017; Sarı, 2007) ve dört yüksek lisans tezi (Sarı, 2002; İncegöl, 2010; Kaya, 2013; Özer, 2012) yapıldığı görülmektedir. Tarih eğitimindeki tezler incelendiğinde bir doktora tezi (Arslan, 2012) ve üç yüksek lisans (Engin, 2005; Kumru, 2009; Küpüç, 2014) hazırlandığı görülmektedir. Bu tez çalışmalarında sözlü tarihin sosyal bilgiler ve tarih derslerinde nasıl kullanılabilirliğine odaklanılmıştır. Bu çalışmalar sayesinde sözlü tarihin sosyal bilgiler ve tarih derslerinde nasıl kullanılacağına dair önemli

noktalar belirginleşmiştir. Bu çalışmalara ek olarak 2012 yılında hazırlanan “Yenilikçi tarih öğretimi etkinlik örnekleri” adlı materyal gibi örnekler öğretmenlere yol gösterici olmuştur.

Öte yandan konuya 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı kapsamında bakıldığında öğrencilere öğretilmesi amaçlanan aile tarihine ilişkin konularda yeterli çalışmaların yapılmadığı tespit edilmiştir. Yalnızca Kabapınar ve İncegöl (2016) tarafından yürütülen araştırmada öğrenciler, oyun ve oyuncağın değişim ve sürekliliği açısından değerlendirme imkânı bulmuştur. Ancak bu araştırma, 5. sınıf öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle sözlü tarihin ilkökul kademesinde kullanımı konusunda yukarıda değinilen potansiyeller ve literatürde keşfedilen eksiklikler göz önünde bulundurularak bu araştırma tasarlanmıştır. Bu amaçla 2005 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Kültür ve Miras öğrenme alanında yer alan Geçmişimi Öğreniyorum ünitesinden (MEB, 2005) esinlenilerek 4. sınıf öğrencileriyle bir aile tarihi araştırması yürütülmüştür. Bu çalışma, ilkökulda öğrencilere sözlü tarih çalışması yaptırılan ilk araştırma olması bakımından önemlidir. Araştırmanın amacı, sözlü tarih yöntemini kullanarak aile tarihlerini öğrenen, ailelerinin soy ağacını çıkaran ve hikâyelerini yazmaya çalışan öğrencilerin tecrübelerini ortaya koymak olarak belirlenmiştir.

Bu kapsamda aşağıdaki bazı araştırma soruları belirlenmiştir:

1. Öğrencilerin yaptıkları sözlü tarih çalışması hakkında düşünceleri nelerdir?
2. Öğrenciler, yaptıkları görüşmelerden aileleriyle ilgili neler öğrenmişlerdir?
3. Öğrenciler, görüşmeler sırasında ne tür duygular içinde olmuşlardır?
4. Öğrencilerin hazırladıkları soy ağaçları ve yazdıkları hikâyelerinin nitelikleri nasıldır?

Yöntem

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması deseni tercih edilmiştir. Eylem araştırmalar, genellikle öğretmenler ya da diğer araştırmacılar tarafından eğitim ortamının, öğretimin ve öğrencilerin öğrenme durumlarının iyileştirilmesi kullanılır. Bu araştırmalar, uygulamalı ve katılımlı eylem araştırması olmak üzere ikiye ayrılır. Uygulamalı eylem araştırmasında öğretmen, eylem planı yapan ve bir sorunu çözmeye çalışan bir araştırmacı rolündedir (Creswell, 2012). Bu araştırmada ilkökul öğrencilerinin aileleri ve yakın çevrelerinin geçmişini algılama

konusunda yaşadıkları sorunları gidermede sözlü tarih yönteminin potansiyellerini görmek için uygulamalı eylem araştırması kullanılmıştır. Bu amaçla hazırlanan eylem araştırması süreci aşağıdaki tabloda özetlenmiştir:

Tablo 1

Eylem Araştırmasının Basamakları

Eylem Araştırması Süreci
1. Sözlü Tarihin Tanıtımı
2. Soru Yazımının Öğretimi
3. Görüşme Kurallarının Öğretimi
4. Öğrencilerin Aile Büyükleriyle Görüşmeleri (En az bir kişi)
5. Soy Ağacının Nasıl Çizileceğinin Öğretimi
6. Öğrencilere Hikâye Yazımının Öğretimi
7. Açık Uçlu Anket Formlarının Uygulanması
8. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Tablo 1’de özetlendiği gibi araştırma süreci, sözlü tarihin tanıtımıyla başlamıştır. Ardından sözlü tarih sorularının özellikleri anlatılarak örnek görüşmeler yapılmıştır. Bu aşamadan sonra araştırmacı öğretmen, hazırladığı “Aile Tarihi Görüşme Formu”nun birer kopyasını görüşme yapmaları için öğrencilerine dağıtmıştır. En başta görüşmelerin kaydedilmesi öngörülse de öğrencilerin koşulları göz önünde bulundurularak isteğe bağlı hale getirilmiştir. Bu durumda doğal olarak öğrencilerin bir bölümü görüşmelerini kayıt altına alırken, bir bölümü yalnızca görüşme notlarıyla çalışmasını yürütmüştür. Öğrenciler, görüşmelerinde dedesi (21), büyükannesi ya da anneannesi (7) ve annesiyle (2) görüşmüştür. Görüşmelerden sonra soy ağaçlarının nasıl çizileceği ve görüşme verilerden nasıl bir hikâye oluşturabilecekleri öğretilmiştir. Son aşamada ise öğrencilerin çalışma hakkındaki tecrübelerini öğrenmek için açık uçlu anket formu uygulanmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, Adıyaman ilinin Kâhta ilçesinde hizmet veren bir ilkokulda okuyan 17 kız, 13 erkek öğrenci olmak üzere toplam 30 (4. sınıf) öğrencisinden oluşturulmuştur. Çalışma grubu, araştırmanın daha derinlemesine yapılabilmesi için bilgi açısından zengin durumların seçilebilme (Patton, 2014) ve esneklik imkânı sunan (Rubin, 2008) amaçlı örneklem tekniğine göre belirlenmiştir. Seçim aşamasından önce ailelere bilgi verilerek onların onayları (Yin, 2011) alınmıştır. Alan yazında önerildiği

gibi (Miles & Huberman, 2015) alıntılarının kullanımı sırasında öğrencilerin gerçek isimlerinin yerine rumuzlar kullanılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada açık uçlu anket formları, öğrencilerin yazdığı hikâyeler, çizdiği soy ağaçları ve araştırmacı öğretmenin gözlemleri yoluyla veri toplanmıştır. Bilindiği gibi anketler, açık uçlu, iki değişkenli ve çoktan seçmeli olarak hazırlanabilen soru formlarıdır. Bu çalışmada öğrencilerin görüşmelerini ifade etmeleri için cevapları önceden tanımlanmayan ya da belirlenmeyen, açık uçlu sorulardan oluşan anket formu (Singh, 2007) kullanılmıştır. Çünkü öncelikle yarı-yapılandırılmış görüşme yapılmış ve öğrencilerin sözel olarak ifade etmekte güçlük çektikleri gözlemlendiği için açık uçlu anket uygulaması yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmada toplanan verilerin analizinde önceden belli olmayan temaların ve boyutların ortaya çıkarılmasına olanak tanıyan (Şimşek ve Yıldırım, 2008) içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu süreç, araştırmacılar tarafından iş birliğine dayalı olarak yürütülmüştür. Bu kapsamda öncelikle her iki araştırmacı, birbirinden bağımsız olarak verileri ayrı ayrı kodlamıştır. Ardından her iki araştırmacının kodları birleştirilerek ortak kodlar bir araya getirilmiştir. Bu kodlardan kategoriler ve temalara ulaşılmıştır. Ulaşılan bu temalara göre veriler, analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Yapılan analizin geçerliliğini sağlamak için açık uçlu anket formları, öğrencilerin yazdığı hikâyeler, çizdiği soy ağaçları ve araştırmacı öğretmenin gözlemleri gibi farklı veri türleri kullanılmıştır. Çünkü bir araştırmacı ne kadar çok veri türü inceler ve aralarındaki bağlantıyı değerlendirirse o kadar geçerlilik artar (Neuman, 2006).

Bulgular

Çalışma sonucunda ulaşılan veriler içerik analizine tabii tutularak bazı bulgulara ulaşılmıştır. Bulgular; Öğrencilerin Sözlü Tarih Çalışması Hakkındaki Düşünceleri, Öğrencilerin Aile Tarihleri Hakkında Öğrendiği Bilgiler, Öğrencilerin Görüşmeler Sırasında İçinde Buldukları Psikolojik Durumlar ile Öğrencilerin Hikâyeleri ve Soy ağaçlarının Nitelikleri gibi başlıklardan oluşmuştur.

Öğrencilerin Sözlü Tarih Çalışması Hakkında Düşünceleri

4. sınıf öğrencilerinin sözlü tarih uygulamasıyla ilgili düşünceleri, araştırma sonunda uygulanan açık uçlu anket formlarıyla yoluyla elde edilmiştir. Bu anketlerden elde edilen veriler, öğrencilerin (24) sözlü tarih çalışmasının ilişkin olumlu düşüncelere sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 2

Öğrencilerin Sözlü Tarih Görüşmelerine İlişkin Görüşleri

Görüş	Frekans
Olumlu	24
Önemli bir çalışma	8
Öğretici	5
Zor	4
Yorum yok	2

Tablo 2’de ifade edildiği gibi öğrenciler, sözlü tarih çalışmasını önemli ve öğretici bir çalışma olarak görmelerine rağmen aynı zamanda bazı öğrenciler zor bir çalışma olarak algılamıştır. İlk defa böyle çalışma yapan öğrencilerin neredeyse tamamının olumlu bakması, çalışma açısından önemli kazanımlardan biridir. Bu olumlu algıya çalışmaya olumlu bakan öğrencilerden biri olan Hatice, “Güzel geçti, sözlü tarih görüşmesinde benim merak ettiğim soruları sorup biraz da olsa merakımı giderdim.” diyerek merak ettiği konulara cevap verdiği için çalışmadan hoşlandığına vurgu yapmıştır.

Yalnızca çalışmada zorlandığını söyleyen Nazan, “Zorlandım çünkü annem hızlı söylediği için yazmakta zorlandım.” diyerek annesiyle görüşme notları alarak yaptığı görüşmeye atıf yapmaktadır. Nazan’ın zorlandığı nokta ise not almayı yanlış anlayarak annesinin her söylediğini yazmaya çalışmasından kaynaklanmıştır. Olumlu düşüncelerini ifade eden öğrenciler gibi çalışmayı zor bulan öğrenciler de gerekçelerine yer vermemiştir. Ancak araştırmacı öğretmenin süreç içerisindeki gözlemleri de çalışmaya dair olumlu düşüncelerin hâkim olduğunu doğrulamaktadır.

Çalışmaya dair sorgulanan ikinci konu, öğrencilerin kaynak kişi bulma sürecine ilişkin yaşadıkları olmuştur. 30 öğrenciden 24’ü kaynak kişi bulma konusunda zorlanmazken, yalnızca 2 öğrenci zorluk yaşadığına değinmiştir. 4 öğrenci ise bu konuda yorum yapmamıştır. Bu konuda hem sorun yaşayanlar hem de yaşamayanlar, düşüncesinin gerekçesini açıklamıştır. Kaynak kişi bulmakta zorluk yaşamayan Uğurcan ve Civan, “Zorluk çekmedim. Çünkü dedemgilin evi hemen yanımızda.”

diyerek düşüncesini gerekçelendirmiştir. Benzer şekilde Süreyya, Erhan ve Sümeyye de kaynak kişilerin Kâhta'da yaşadıkları için ulaşılabilir olduğuna vurgu yapmıştır. Çalışmanın başında öngörüldüğü gibi aile tarihini araştıran öğrencilerin çoğu, kaynak kişi bulmakta zorluk çekmemiştir. Çünkü aile üyeleri ve yakın akrabalarıyla görüşme imkânı bulmuşlardır.

Bu olumlu tablonun aksine kaynak kişi bulma sorunu yaşadığını ifade eden Kübra, “çünkü babaannem ve Anneannem şehir dışında olduğu için ulaşma problemi yaşadım.” diyerek yaşadığı sorunun kaynağına açıklık getirmiştir. Ancak Kübra, annesi ya da babasıyla görüşme seçeneğini değerlendirmede için sorun yaşamıştır. Yani öğrenci, yalnızca büyükannesi ve anneannesiyle görüşebileceğini düşünerek kaynak kişi bulma konusunda kendini zora sokmuştur. Bu durum, öğretmenin süreç içerisinde öğrencileri daha iyi takip etmesi ve iletişim kanalını açık tutmasının önemini ortaya koymaktadır.

Üçüncü alt başlıkta sözlü tarih uygulamasının öğrencilere katkıları ve etkileri ele alınmıştır. Elde edilen sonuçlar, çalışmanın öğrencilere empati yapma (8), karşılaştırma yapma (8), aile tarihini öğrenme (3) ve farkındalık kazanma (2) konularında katkı sağladığını göstermektedir. Öğrenciler, aileleriyle ilgili edindikleri tarihi bilgileri kullanarak günümüzle karşılaştırma yapmıştır. Bu karşılaştırma sayesinde de o günkü imkânlarla ailesinin anlattıklarını anlamlandırmaya çalışmıştır.

Son olarak çalışma hakkında olumlu değerlendirmelere sahip öğrencilerin yeniden bir sözlü tarih çalışma yapma konusundaki düşünceleri sorulmuştur. Öğrencilerden yalnızca 5'i yeniden çalışma yapmak istemediklerini dile getirmiştir. Ancak bu öğrenciler, yeniden bir sözlü tarih çalışması yapmak isteme ya da istememe gerekçelerini açıklamamışlardır. Bu durum, öğrencilerin kendilerini ifade etme konusunda çekingen davranışlarıyla açıklanabilir.

Öğrencilerin Aile Tarihleri Hakkında Öğrendiği Bilgiler

Öğrenciler, yaptıkları sözlü tarih görüşmelerinde kendi aile tarihlerine ilişkin önemli ayrıntılar öğrenmişlerdir. Öğrencilerin ifadelerine bakıldığında uygulamanın en çok aile soy ağacını çıkarma ve ailenin geçmişte karşılaştığı ekonomik sorunları öğrenme ve anlama konusunda onlara yardımcı olduğu görülmektedir.

Tablo 3

Öğrencilerin Aile Tarihiyle İlgili Öğrendikleri

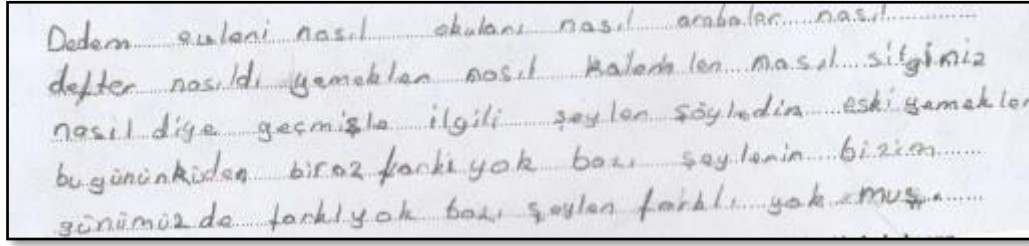
Öğrenilen Bilgi	Frekans
Soy ağacı çıkarma	11
Aile Büyüklerinin Karşılaştığı Ekonomik Sorunlar	11
Isınma ve Aydınlanma Problemleri	6
Eğitim imkânları	4
Soyadının Kökeni	4
Evlerin yapı malzemeleri ve özellikleri	4
Meslekler	4
Yemekler ve Besinler	3
Eski Çocuk Oyunları	3
Akraba İlişkileri	3
Düğün adetleri	2
Kullanılan Eşyalar	1
Geçmişte yaşanan doğal afetler	1
Aile Bireylerinin Kaybı	1
Teknolojik gelişmeler	1

Tablo 3'te görüldüğü gibi öğrenciler, ailelerinin soy ağaçlarını çıkararak hatırlanan en eski aile bireyine ulaşmış ve onlar hakkındaki hikâyeleri dinlemiştir. Ayrıca ailelerin sık sık bahsetmesine rağmen anlam veremediği geçmişteki olumsuz ekonomik sorunları daha yakından anlama şansı elde etmiştir. Bunun nasıl algılandığını Hatice'nin şu ifadelerinden rahatlıkla anlamak mümkündür:

Çok zor şeyler yaşamışlar, o anı söylerken çok duygulandım. O duruma kimse düşmesin. Evleri topraktan, bir eşşekle eski Kâhta'ya gelip giderlermiş...

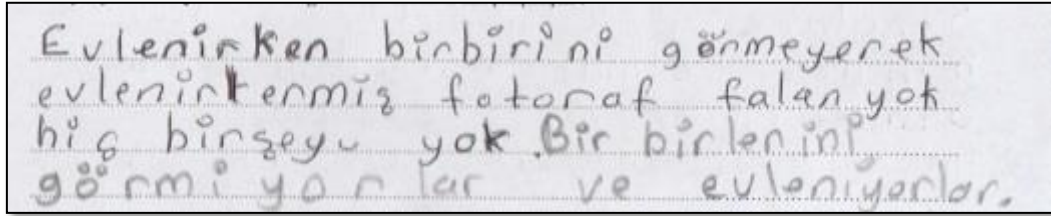
Görüldüğü gibi Hatice, görüşmeler sırasında öğrendiği ekonomik problemleri düşünerek hem karşılaştırma ve empati yapma imkanı bulmuştur. Bunların yanında öğrenciler, geçmişte aile üyelerinin yaşadığı ısınma ve aydınlanma problemleri, okuma şartları, sürekli olarak kullandığı soyadının manasını araştırma, geçmişteki evlerin yapı malzemelerini ve özellikleri ve geçmişte daha yoğunlukla çalışılan işlerini keşfetmiştir. Ayrıca geçmişten günümüze aile bireylerinin sevdiği yemekleri, çocukken oynadıkları oyunları, evlenme şekillerini ve akraba ilişkilerinin özelliklerini öğrenerek değişen ve halen süren yönleri değerlendirmiştir. Bunun en bariz örneğini Süreyya'nın "Aile tarihiniz ve geçmişinizle ilgili neler öğrendiniz?" sorusuna verdiği cevapta görülmektedir:

Şekil 1. Süreyya'nın Değişim ve Süreklilik Algısı

İkinci bir örnekte geçmişte dedesinin nasıl evlendiğini öğrenen öğrenci, şaşkınlığını şu şekilde ifade etmiştir:

Şekil 2. Gamze'nin Geçmişteki Evlenme Usulüyle İlgili Söyledikleri

“Görücü usulü” olarak bilinen evlenme şeklini ilk defa dedesinden öğrenen Esra, şaşkınlığını ifade ederken tekrar tekrar evlenecek kişilerin birbirine görmeden evlenecek olmasına dikkat çekerek göstermektedir. Bu örnekte de görüldüğü gibi öğrenci, geçmişteki evlenme şekliyle günümüzde durumları kendi zihninde karşılaştırma yaparak yorumlamaktadır. Bu da çalışmanın öğrencilerin değişimi ve sürekliliği algılamalarında yararlı olduğu göstermektedir.

Görüldüğü gibi öğrencilerin öğrendiği bilgiler, çalışma öncesinde öngörülen detayların fazlasıyla ötesine geçmiştir. Çünkü bu ölçekte bir çalışmada öğrencilerin daha çok ailesine ve yakın çevresine ilişkin bazı temel bazı bilgilere ulaşması amaçlanmaktadır. Ancak görüldüğü gibi öğrenciler, ailelerine ve yakın çevrelerine ilişkin oldukça geniş ve detaylı bilgiler öğrenmişlerdir. Bu da çalışmanın öğrencilere beklenenin ötesinde bilgiler kazandırdığını göstermektedir.

Öğrencilerin Görüşmeler Sırasında İçinde Buldukları Psikolojik Durumlar

Öğrencilerin yaptığı çalışma hakkında değerlendirdikleri önemli konulardan biri de görüşmeler sırasında içinde buldukları psikolojik durumlar olmuştur. İlk defa bir sözlü tarih çalışması öğrencilerin görüşmeler sırasında en çok içinde buldukları

duygu heyecan (14) olmuştur. Onların heyecanını görüşmeler sırasında öğrendikleri bilgiler neticesinde ortaya çıkan mutluluk (11) ve üzüntü (11) gibi duygular izlemiştir. Bu duyguların hepsini aynı anda yaşayan öğrencilerinden biri olan Süreyya, şunları aktarmıştır:

Ben heyecanlıydım ve dedem de heyecanlı, ben de biraz mutluydum. Dedemin bana yardım ettiği için ben ona teşekkür edio dedem de bana "Aferin" diyip ... böyle sözlü tarihi bitirdik...

Alıntıda vurgulandığı gibi görüşme sırasında hem dedenin hem torunun heyecanlanması ve dede-torun arasında görüşme sayesinde kurulan pozitif ilişki, çalışmanın katkısını göstermesi açısından önemli bir örnek olmuştur.

Diğer yandan öğrencilerin mutluluğu ve üzüntüyü bir anda yaşamalarının sebebi, görüşme sırasında değişen hikâyeler ve detaylardır. Çünkü öğrenciler, eğlenceli bir hikâyeyi dinlerken mutlu olurken, aile bireylerinin geçmişte yaşadığı ekonomik sorunları ya da geçmişteki acı olayları dinlerken üzölmüştür. Bu duyguların dışında kaygı (3), panik (3) ve şaşırma (1) gibi psikolojik durumlar da yaşamışlardır Göröldüğü gibi görüşmelerinde birçok farklı duyguyu aynı anda ya da farklı zamanlarda yaşamışlardır.

Öğrencilerin Hikâyeleri ve Soy ağaçlarının Nitelikleri

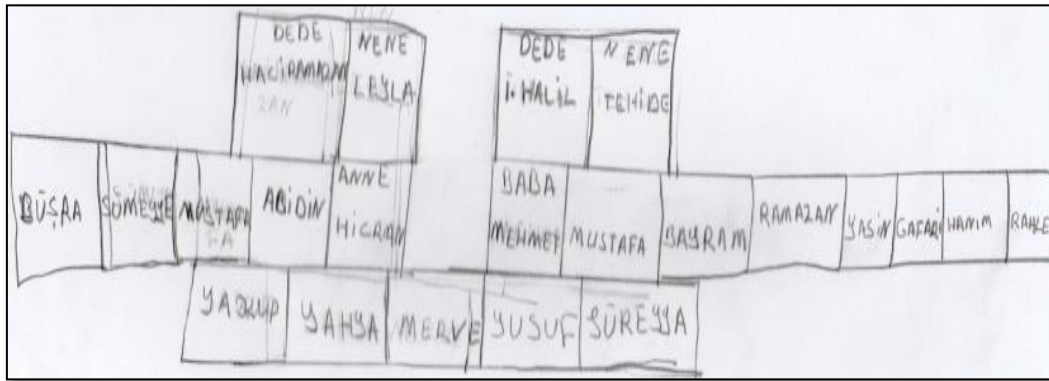
Sözlü tarih görüşmelerini yapan öğrencilerden ulaştıkları verilerden ürünler ortaya koymaları için soy ağaçları çizmeleri ve ailelerin öğrendikleri hikâyelerini yazmaları istenmiştir. Bunun için soy ağacının nasıl çizileceği sınıf ortamında anlatılmış, araştırmacı öğretmen kendi soy ağacını çıkararak öğrencilere vermiştir. Ayrıca sözlü tarih görüşmelerinden elde ettikleri verilerden ailelerinin hikâyesini nasıl yazacaklarını örnek üzerinden anlatmıştır.

Soy Ağaçları

Çalışmaya katılan 30 öğrenciden 23'ü ağacı yaparak teslim etmiştir. Ancak 7 öğrenci, sınıf ortamında soy ağacının nasıl yapılacağı öğretilmesine rağmen soy ağacını hazırlamamıştır. 23 öğrencinin soy ağacı çizimlerine bakıldığında temel olarak soy ağacı çizmeyi öğrendiklerini söylemek mümkündür. Onlar hakkında bilgiye ulaşabildikleri en eski akrabasından başlayarak kendi ailesine kadar uzanan ilişkilerini ve bağlarını gösteren kişilerin yer aldığı soy ağaçlarını çıkarmışlardır. Bu noktada bazı soy ağaçlarını incelemekte fayda vardır.

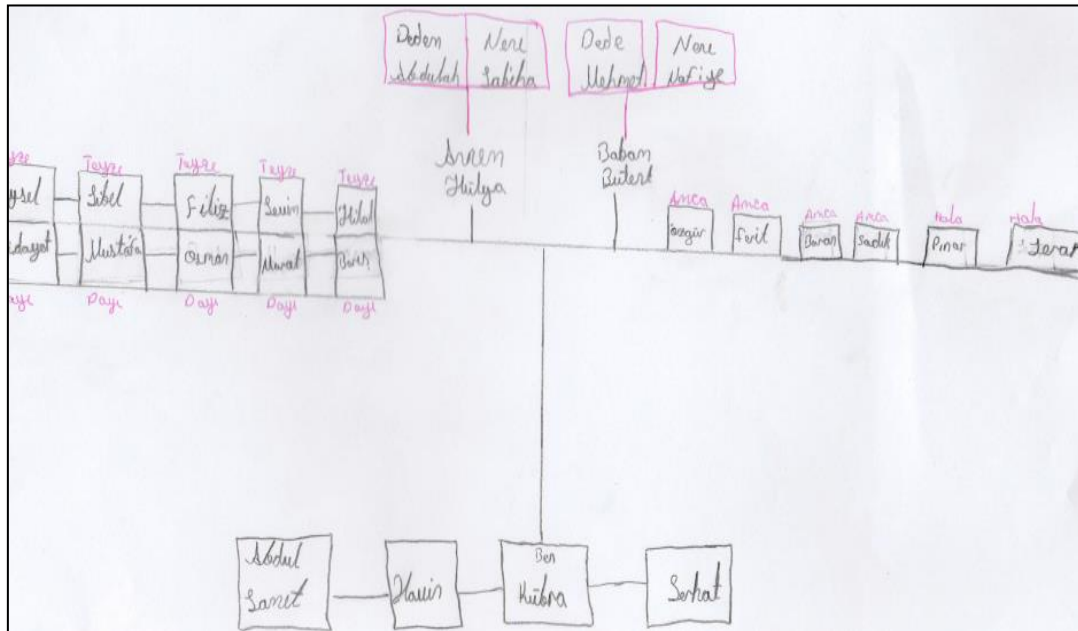

Şekil 3. Süreyya'nın Soy Ağacı

Görüldüğü gibi Süreyya, hem annesinin hem de babasının ailesinden başlayarak amca, hala, teyze ve dayılarına kadar ağacında yer vermiştir. Daha sonra anne ve babası birlikteliğinden doğan kendi ailesini en altta göstererek ağacını bitirmiştir. Temel veriler açısından Süreyya'nın uygun bir soy ağacı çizdiğini söylemek mümkündür. Ancak daha okunur ve göze hoş gelen bir ağaç hazırlaması için teşvik edilebilir.

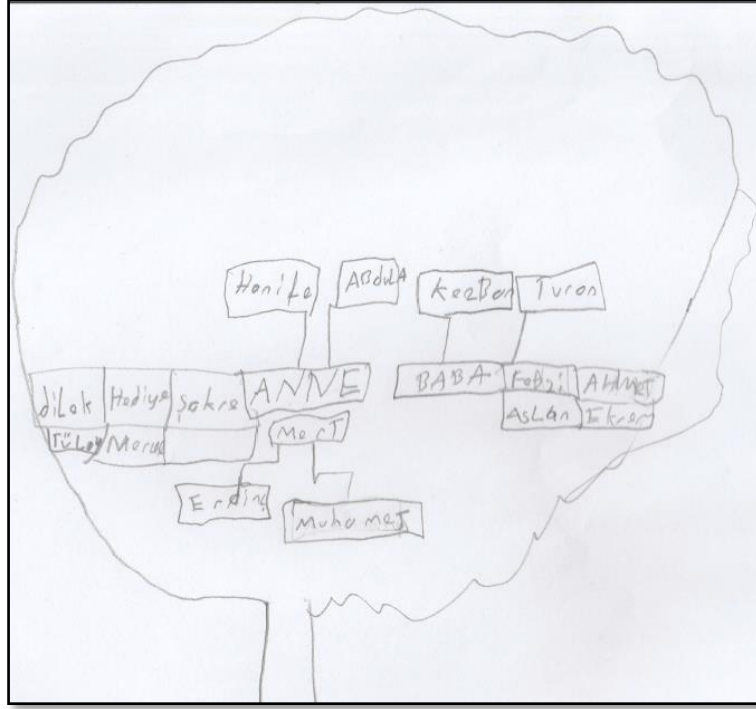
Şekil 4. Kübra'nın Soy Ağacı

Kübra'nın soy ağacı da ailenin temel bireylerini ve akrabalarını içermektedir. Ancak o Süreyya'dan farklı olarak aile üyelerini ayırmakla kalmamış, aynı zamanda kimin kendisinin neyi olduğunu da yazmıştır. Ayrıca kardeşlerinin adlarını yazdığı bölümde de kendi ismini vurgulamıştır.

Bu örneklerde öğrencilerin soy ağacını çizerken hiyerarşik şekli kullandığı görülmektedir. Bu şeklin dışında bazı öğrenciler, soy ağaçlarını bir ağaç şeklinde çizmiştir.

Şekil 5. Ahmet'in Soy Ağacı

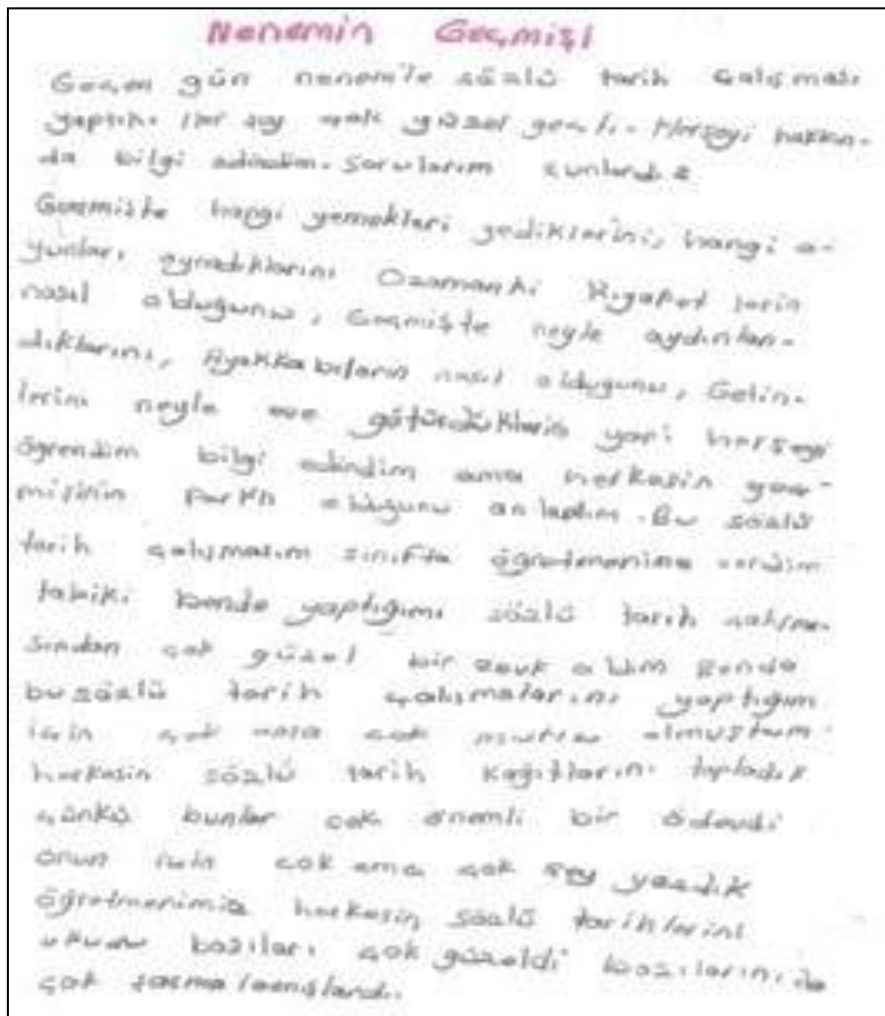
Soy ağacını ağaç şeklini kullanarak çizen Ahmet'in de temel aile bireylerini ve akrabalarını yansıttığı görülmektedir. Ancak diğer öğrencilerin soy ağaçlarına göre anlaşılabilirlik açısından biraz sorunlu olduğu görülmektedir. Yani gerek yazı gerek şeklin yapısı itibariyle üzerine daha fazla çalışması için teşvik edilmesi gerekmektedir. Buna rağmen soy ağacında herhangi bir bilgi eksikliği bulunmamaktadır.

Görüldüğü gibi öğrenciler, soy ağaçlarında görülen okunma problemlerine rağmen temel aile bireylerini ve akrabalarını içeren soy ağaçlarını çizmeyi başarmışlardır. Ancak öğrencilere soy ağacı çizimleri sırasında daha fazla yardımcı olunması ve daha düzgün çizgilerin ortaya çıkarılması için rehberlik edilmesi gerektiği de görülmüştür. Bu sonuç, ilkökul kademesinde öğrencilerin aile tarihlerini araştırarak kendi aile soy ağaçlarını çıkarabileceklerini göstermektedir. Ancak gerek soy ağaçlarında görülen bazı hatalar, öğrencilerin ürünlerinin süreç içerisinde daha fazla incelenerek geri bildirim verilmesi gerektiğini de göstermiştir.

Hikâyeler

Çalışmaya katılan 30 öğrenciden 25'i hikâye yazarak teslim etmiştir. Ancak öğrenciler, el yazısıyla yazdığı için okunmayan hikâyeleri düz yazıyla yeniden yazmaları için geri verilmiştir. 25 öğrenciden 14'ü hikâyelerini düz yazıyla yazıp yeniden teslim etmiştir. Hikâyelere bakıldığında bazı öğrencilerin ailesinin hikâyesini yazmaya çalıştığı, bazılarının ise yaptığı çalışmanın öyküsünü yazdığı görülmüştür. Bunun yanında her hikâyede aile büyükleriyle yapılan görüşmelerde öğrenilen bazı bilgilere yer verilmiş, bazı karşılaştırmalar yapılmıştır. Bu aşamada bazı hikâye örneklerine bakmak gerekmektedir. İlk olarak Irmak'ın yazdığı hikâyeye bakılırsa;

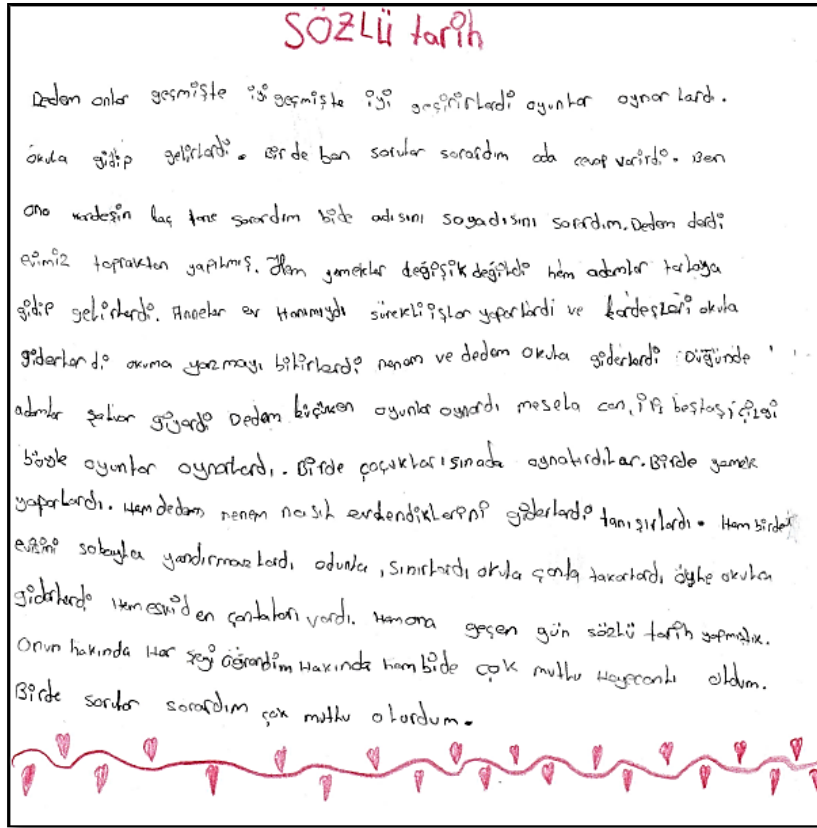
Şekil 6. Irmak'ın Yazdığı Hikâye

Irmak'ın yazdığı hikâyesi yakın incelendiğinde bazı durumlar dikkat çekmektedir. Öncelikle öğrencinin başlık seçiminde "Nenemin Geçmiş'i" ifadesini kullanırken, 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'ndaki "Geçmişimi Öğreniyorum"

konusundan ve çalışma boyunca sıkça vurgulanan “geçmiş” kavramından etkilediği görülmektedir. İkincisi, öğrencinin anlattıkları nenesinin hikâyesinden çok kendi uygulama tecrübesini içermektedir. Yani Irmak, nenesinin geçmişiyle ilgili öğrendiklerini değil, çalışmanın öyküsünü yazmıştır. Bu örnek, öğrencinin yazacağı hikâyenin konusunu anladığını ancak içeriğini nasıl yapılandıracağını anlamadığını göstermektedir. Şimdi de Esra'nın yazdığı hikâyeyi inceleyelim;

Şekil 7. Esra'nın Yazdığı Hikâye

Esra'nın yazdığı hikâyeye bakıldığında ilk olarak diğer arkadaşlarının hikâyelerinden farklı olarak attığı başlık dikkat çekmektedir. Hikâyesinin başlığını “Sözlü Tarih” olarak belirleyen öğrenci, yine diğer hikâye örneklerinden farklı olarak dedesinin geçmiş yaşantısıyla ilgili öğrendiklerinden bazı örneklerle yer vermiştir. Bunun yanında son cümlelerde yaptığı sözlü tarih çalışmasına da değinerek duygularından bahsetmiştir. Görüldüğü gibi Esra da tam olarak aile tarihiyle ilgili öğrendiği bilgileri kullanarak bir hikâye yazmasa da dedesinin geçmişiyle ilgili bazı ayrıntılar vermeye çalışmıştır.

Öte yandan diğer hikâye örneklerinde de benzer durumlara rastlandığı için durumu somutlaştırmak için yalnızca ikisine yer verilmiştir. Diğer hikâyelerde kullanılan başlıklardan bazıları şunlardır;

- a) Dedemin Hikâyesi
- b) Dedemin Geçmişi (2)
- c) Geçmişimizi Öğreniyorum
- d) Geçmişimizi Öğreniyoruz
- e) Canım Nenem
- f) Eski ve Yaşadığımız Şeyler
- g) Nenemle Görüşmelerim
- h) Eskiden Yaşadığımız Şeyler
- i) Eskiden Yaşadığımız Yer
- j) Eskiden
- k) Nene ve Dede Görüşmeleri

Görüldüğü gibi başlıklarda daha çok geçmiş, eskiden, dede, nene ve yaşanan yer gibi kavramlar tercih edilmektedir. Bu kavramların seçilmesinde hem “Geçmişimi Öğreniyorum” adlı konunun kapsamında çalışmalarını yapmaları hem de öğretmenin sözlü tarihi öğretirken ve öğrencilerin görüşmeleri sırasında sürekli olarak geçmiş hakkında konuşmalarının önemli bir etkisi vardır.

Sonuç olarak değerlendirildiğinde öncelikle öğrencilerin yaptıkları sözlü tarih çalışmasını severek yaptıkları, kaynak kişi bulmakta zorlanmadıkları, çalışma sayesinde karşılaştırma ve empati yapma fırsatı buldukları görülmüştür. İkincisi, öğrenciler bu çalışmada yaptıkları sözlü tarih görüşmeleriyle ailelerin geçmişi ve aile tarihine ilişkin önemli ayrıntıları öğrenmiş, değişim ve sürekliliği algılamışlardır. Üçüncüsü, görüşmeler sırasında heyecan, mutluluk ve üzüntü gibi duyguları aynı zaman diliminde yaşamışlardır. Son olarak görüşmelerinden elde ettikleri verilerle bazı hatalarına rağmen ailelerinin soy ağaçlarını çıkarmış ve aile tarihleriyle ilgili hikâyeler yazmaya çalışmışlardır. Bu sonuçlar; ilkokulda sözlü tarihin verimli bir şekilde kullanıldığında öğrencilere birçok farklı konuda katkı sağladığını ve onların geçmişle kendi dönemlerini karşılaştırmalarına imkân tanıdığını göstermiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

İlkokulda sözlü tarih uygulaması neticesinde yöntemin bu kademedeki potansiyellerine yönelik çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır. Öncelikle öğrencilerin çalışma hakkındaki olumlu düşüncelere sahip olduğu tespit edilmiştir. Buna rağmen çalışmanın öğretici, zor olduğunu dile getiren öğrenciler de olmuştur. Ayrıca sözlü tarih görüşmelerini aile bireyleri veya akrabalarıyla yaptıkları için kaynak kişi bulmakta zorlanmayan öğrenciler, çalışma sayesinde geçmişle günümüzü karşılaştırma ve dolayısıyla empati yapma imkanı bulmuş, kendi aile tarihlerini öğrenmiş ve kendi geçmişleri konusunda farkındalık kazanmışlardır. Bunlarla birlikte çalışma hakkında olumlu düşünceler, öğrencilerin yeniden sözlü tarih çalışma yapma konusundaki tercihlerine de yansımıştır. Öğrencilerin büyük bölümü, yeniden bir sözlü tarih çalışması yapmak istediklerini dile getirmiştir. Sözlü tarih çalışması hakkındaki olumlu düşünceler, çalışmanın öğrencilere katkıları ve yeniden sözlü tarih çalışması yapma konusunda yaklaşımlara Dere, (2017) ve Dere ve Alkaya, 2017 tarafından yapılan çalışmalarda da ulaşılmıştır. İlgili çalışmalarda öğrencilerin sözlü tarih çalışmaları yapmaktan hoşlanmalarına rağmen diğer çalışmalardan daha detaylı ve uzun bir sürece yayılmasından şikâyetçi oldukları görülmüştür. Bunun yanında çalışma sayesinde çeşitli kazanımlar elde eden öğrencilerin yeniden sözlü tarih çalışması yapma konusunda istekli oldukları tespit edilmiştir.

Öte yandan ilkokul öğrencileri, yaptıkları sözlü tarih çalışmasıyla ailesini ve yakın çevresini daha yakından tanımış ve ailesine ilişkin detaylı bilgiler edinmişlerdir. Bu kapsamda onların en çok aile soy ağacını çıkarma, aile büyüklerinin geçmişte karşılaştığı ekonomik sorunları anlama, soyadlarının kökenini anlamlandırma konularında bilgi topladıkları görülmüştür. Bunun yanında onlar ailelerinin geçmişte yaşadığı ısınma ve aydınlanma problemlerini, sahip oldukları eğitim imkânlarını, yedikleri yemekleri ve oynadıkları eski çocuk oyunlarını öğrenmişlerdir. Bu sonuçlar, Kachaturoff & Greenebaum, (2015) tarafından vurgu yapılan sözlü tarihin öğrencilerin ailesini ve yakın çevresini tanimasındaki rolünü doğrulamaktadır. Ayrıca yine bu sonuçlar; Mehaffy, Sitton & Davis (1984) ve Hickey (2006) tarafından sözlü tarihle ilgili vurgu yapılan katkılarla da benzerlik göstermektedir. Çünkü öğrenciler, bu çalışmada ailelerine ait hikâyeleri ve kişisel anekdotlardan oluşan aileye dair bilgileri keşfetme fırsatı bulmuşlardır. Ayrıca öğrenciler, aile tarihlerine ilişkin öğrendikleri bu bilgileri kullanarak geçmiş ve günümüz karşılaştırması yaparak dünden bugüne değişen ve

halen süren özellikleri algılamışlardır. Sözlü tarihin bu katkısına Gonzalez-Peterson, (1994), Oteghen (1996), İncegöl (2010), Kaya (2013), Kabapınar ve İncegöl (2016) tarafından yapılan çalışmalarda da vurgu yapılmaktadır. Bu durum, sözlü tarihin değişim ve sürekliliği algılamada etkili bir yöntem olduğunu ortaya koymaktadır.

Diğer yandan çalışmanın yansımaları değerlendirilirken, öğrencilerin sözlü tarih görüşmeleri sırasında içerisinde buldukları ruh halleri de ele alınmıştır. Elde edilen sonuçlar, öğrencilerin görüşmeler sırasında heyecan, mutluluk ve üzüntü gibi duyguları aynı anda yaşadıkları göstermektedir. Öğrencilerin yaşadığı bu tecrübeler Dere (2017), Dere ve Alkaya (2017) tarafından yapılan çalışmalarda da rastlanmıştır. İlgili çalışmalarda öğrencilerin görüşmelerini yaparken yapamama kaygısıyla heyecanlanmalarına rağmen görüşmelerin ilerleyen dakikalarında rahatladıkları için görüşmelerini mutlu olarak bitirdikleri ortaya çıkarılmıştır.

Son olarak öğrencilerin sözlü tarih görüşmelerine dayanarak çizdikleri aile soy ağaçları ve hikâyeleri değerlendirilmiştir. Soy ağaçlarında görülen okunma problemlerine rağmen temel aile bireylerini ve akrabalarını içeren soy ağaçlarını çizmeyi başardıkları ve genel hatlarıyla aile tarihleriyle ilgili hikâyeler yazmaya çalıştıkları tespit edilmiştir. Bu konuda literatürde yapılan değerlendirmeler bulunamadığı için karşılaştırma yapılamamıştır.

Bu sonuçlar dikkate alınarak ileride çalışma yapacak araştırmacılara ve sözlü tarihi ilkokullarda kullanacak öğretmenlere bazı önerilerde bulunmakta fayda vardır. Çünkü 2017 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda da sözlü tarih yoluyla öğrencilerin aile tarihlerini öğrenmeleri ve kendi soyağaçlarını çıkarmaları amaçlanmaktadır. Bu da konunun öneminin giderek artacağına işaret etmektedir. Bu önemle öncelikle bir sözlü tarih uygulamasının iyi bir şekilde planlanması ve öğrencilere sürekli ve sağlıklı rehberlik yapılması oldukça önemlidir. Bunun yanında öğrencilerin aile bireyleri ve akrabalarıyla görüşebilecekleri konuların seçilmesi, kaynak kişi problemini başlamadan önleme manasına gelmektedir. Ayrıca örnek görüşmeler yapılarak görüşmenin nasıl yapılacağına öğretilmesi, görüşme notlarının nasıl alılabileceğinin öğretimi, çalışmada toplanan verinin kalitesini doğrudan etkilediği için bu aşamanın üzerinde önemle durulmalıdır. Son olarak öğrenci görüşmelerinden sonra soy ağaçlarının çıkarılması ve örnek bir aile tarihi hikâyesinin öğrencilere sunulması, onların ortaya koyduğu ürünlerin daha anlaşılır olmasını sağlayacaktır.

Ancak yöntemin başarıya ulaşmasında öğretmenlerin öğrencilere uygun şekilde rehberlik etmesi önemlidir.

Kaynakça

- Albarelli, G., & Starecheski, A. (2013). *The telling lives oral history curriculum guide*. New York: The Columbia University Center for Oral History.
- Ardemendo, D. ve Kuszmar, K. (2009). *Principles and best practices for oral history education (4-12)*. Washington DC: Oral History Association (OHA),1-3.
- Arslan, Y. (2012). *Yerel ve sözlü tarihin ortaöğretim öğrencilerindeki yansımaları: Tunceli Merkez örneği*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ayers, W., & Ayers, R. (2013). Every person is a philosopher/ every day is another story. Mayotte, C. (Ed.), *The power of the story: The voice of witness teacher's guide to oral history, voice of witness*. San Francisco.
- Counce, S. (2001). *Sözlü tarih ve yerel tarihçi*. çev. Bilmez Bülent Can, Alper Yalçinkaya; yay. haz. Ayşe Özil, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, 2001: İstanbul.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (4th edition). Boston: Pearson.
- Davey, F., Welde, K. D., & Foote, N. (2016). Oral history as inspiring pedagogy for undergraduate education. *Oral History Education, Political Engagement, and Youth, Our Schools/Our Selves* C. 25, S. 2, Kış, Ottawa, Canada.
- Dere, İ. (2017). *Sosyal bilgiler derslerinde bir öğrenme ve öğretme yöntemi olarak sözlü tarih* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak.
- Dere, İ. ve Alkaya, S. (2017, Mayıs). Geçmişten Günümüze Salgın ve Bulaşıcı Hastalıklar, İlaçlar ve Hastalıklarla Mücadele Yöntemleri: 6. Sınıf Öğrencilerinin Sözlü Tarih Çalışmaları. 6. *Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumunda* sunulan bildiri, 4-6 Mayıs, Eskişehir.

- Diekema, M. (1989). *Oral history and the young child (Unpublished master thesis)*. Calvin College: Michigan, USA.
- Doğan, Y. (2015). Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretiminde Sözlü Tarih. Ed. Şimşek, A. ve Kaymakçı, S. *Okul dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi* (s. 113-142). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Engin, K. (2005). *İlköğretim öğrencilerinin tarihsel düşünce becerilerinin sözlü tarih çalışmalarıyla geliştirilmesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gonzalez-Peterson, A. A. (1994). *An oral history project with high school students: Implications for curriculum change (Unpublished master thesis)*. University of New Mexico, USA.
- Hickey, M. G. (2006). Family stories and memorabilia: Oral history projects in elementary schools. Lanman, B. A., & Wendling, L. M. (Ed.), *Preparing the next generation of oral historians: An anthology of oral history education*. Lanham, MD: Rowman and Littlefield.
- İncegöl, S. (2010). *Sosyal bilgiler dersinde örnek bir sözlü tarih uygulaması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Jenks, C. E. (2010). Using oral history in the elementary school classroom. *Social Studies and the Young Learner*, 23, 1, 31-32.
- Kabapınar, Y. ve İncegöl, S. (2016). Değişim ve süreklilik bağlamında oyun ve oyuncağa bakmak: bir sözlü tarih çalışması. *Turkish History Education Journal*, 5(1), 74-96.
- Kabapınar, Y. ve Uğur-Öztaşçı, A. (2016). Yerel Tarih Öğretim Yöntemini Sosyal Bilgiler Dersinde Uygulamaya Koymak. 4. *Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu 4th International Symposium on History Education*, 1-3 Eylül, Muğla.
- Kachaturoff, G., & Greenebaum, F. (1981). Oral history in the social studies classroom. *The Social Studies*, 72(1), 18-22.

- Kaya, M. (2013). *Sosyal bilgiler dersinde kullanılabilecek bir öğretim yöntemi olarak sözlü tarih: amaç, içerik, uygulama* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kaylor, W. K. (1977). *The effect of an oral history technique on the attitudes of fifth grade students concerning the 1930's* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). California State College, USA.
- Köksal, H. (2012). *Yenilikçi tarih öğretimi etkinlik örnekleri*. Ankara: Harf Eğitim Yayıncılığı.
- Kumru, G. (2009). *Tarih öğretimi açısından sözlü tarih yazımı: Karaca Ahmet Dergâhı örneği*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Küpüç, E. (2014). *Sözlü tarih kavramı ve sözlü tarihin tarih öğretimindeki rolü*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- McLellan, M. L. (2014). Beyond the transcript: oral history as pedagogy. In Boyd, D., & Larson, M. (Ed.), *Oral History and Digital Humanities: Voice, Access, and Engagement*. USA: Springer.
- Mehaffy, G., Sitton, T., & Davis Jr, O. L. (1984). Oral History in the classroom. In Dunaway, D. K., & Willa, K. B. (Ed.) *Oral history: an interdisciplinary anthology*. Nashville: The American Association for State and Local History.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (2015). *Genişletilmiş bir kaynak kitap: Nitel veri analizi* (İkinci Baskıdan Çeviri). S. Akbaba Altun ve A. Ersoy (Çeviri Editörleri). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi (4-5. sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2006). *Sosyal bilgiler 6-7. sınıflar öğretim programı*. Ankara: TTKB Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2017). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. Ankara: TTKB Yayınları.
- Neuenschwander, J.A. (1976). *Oral history as a teaching aproach*. Washington: National Education Asociation.

- Neuman, W. L. (2006). *Toplumsal araştırma yöntemleri, nitel ve nicel yaklaşımlar* (cilt I, çev. S. Özge). İstanbul: Yayın Odası Yayınları.
- Oteghen, S. L. V. (1996). Using Oral History as a Motivating Tool in Teaching. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 67:6,45-48.
- Özer, E. (2012). *Sosyal bilgiler dersinde yerel ve sözlü tarih etkinliklerinin programlanması*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Patton, M.Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (3. Baskıdan Çeviri, Çeviri Editörleri: M. Bütün ve S.B. Demir.). Ankara: Pegem Akademi.
- Portelli, A. (1990). *The death of Luigi Trastulli, and other stories: Form and meaning in oral history*. Albany, N.Y: State University of New York Press.
- Putman, E., & Rommel-Esham, K. (2004). Using Oral History to Study Change: An Integrated Approach. *Social Studies*, 95, 5, 201-205.
- Ritchie, D. A. (2015). *Doing Oral History* (3th Edition). New York: Oxford University Press.
- Shumway, G. L., & Hartley, W. G. (1973). *An oral history primer*. Salt Lake City: Oral History Primer.
- Rubin, A. (2008). *Practitioner's Guide to Using Research for Evidence-Based Practice*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons.
- Sarı, İ. (2002). *Sosyal bilgiler dersi tarih ünitelerinde bir yöntem olarak sözlü tarih*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sarı, İ. (2007). *Sosyal bilgiler öğretiminde sözlü tarih etkinliklerinin öğrenci başarı, beceri ve tutumlarına etkisi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Singh, K. (2007). *Quantitative social research method*. SAGE Publications.
- Skewarkian Junior Historian Club. (1980). *Weird tales of Martin County*. N.C.: The Skewarkians.
- Sund, S. R. (1983). *A guide for enhancing fourth grade social studies and language arts through communication of oral history* (Unpublished master thesis). Westminster College, Pennsylvania, USA.

- Thompson, P. (1999). *Geçmişin sesi*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Yang, S. C., Chen, N. S., & Chen, A. S. (2002). A student-generated web-based oral history project. *Journal of Computer Assisted Learning*, 18(3), 272-281.
- Yaka, A. (2011). *Sosyal Değişme (Türk Modernleşmesi)*. İstanbul: Gündoğan Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yin, R. K. (2011). *Qualitative research from start to finish*. New York, London: The Guilford Press.
- Yow, V. R. (2005). *Recording oral history: A guide for the humanities and social sciences*. Walnut Creek, CA: AltaMira Press.
- Valk, A., Atticks, A., Binning, R., Manekin, E., Schiff, A., Shibata, R., & Townes, M. (2011). Engaging communities and classrooms: Lessons from the Fox Point oral history project. *Oral History Review*, 38(1), 136-157.
- Walbert, K. (2004). *How to do it: Oral history projects. Social Studies and the Young Learner*. 16(4), E1-E8.

Extended Summary

Purpose

Oral history which is one of the data collection methods of history is used as a teaching method in all school levels. While conducting an oral history research at any school level, it is observed that research participants are generally older people, and students, as novel researchers, interview with them, analyze and report data that they collected from participants during the interviews. However, when an oral history research is conducted in primary schools, activities such as drawing an ancestry tree and making a boxing museum are preferred. These activities are simple and achievable for primary school students and also developmentally appropriate.

Contrary to the United States, the United Kingdom, and Canada, oral history is a new teaching method in Turkish education system. The method has started to be integrated into social studies courses, especially after the 2005 Social Studies Curriculum. Since one of the goals of this program regarding oral history method is to teach students the perception of change and continuity, there are various topics in the program. Although there are several dissertations and articles with oral history in the secondary level, no studies on the primary level were found. In this respect, a series of family history studies in this study were conducted with 4th-grade students, inspired by 2005 4th Grade Social Studies Curriculum.

The aim of the study is to uncover the experiences of students, who learn family histories, draw the family trees of their family, and write their families' stories by using the oral history method.

Some of the following research questions have been established within this scope:

1. What are students' thoughts about the oral history studies the students?
2. What do the students learn from the interviews conducted with their families?
3. What kind of feelings do the students have during the interviews?
4. What are the characteristics of the family trees and the stories prepared by students?

Method

In this research, action research which is one of the qualitative research methods has been preferred. In the content of this study, the students were taught oral history method and the students were asked to inquire their family histories. Then, students inquired their family histories, drew their family trees, and tried to write stories of their families. As data collection tools open-ended surveys, family trees drawings, and family stories which were produced by students were used. The working group of study, which was determined according to purposive sampling technique, was formed from 30 students. Content analysis was used for the data analysis.

Results and Discussion

The research has generated several findings which are presented respectively. First, it was reported by students that the method was very interesting, useful and

effective to explore and learn their family histories. Second, the students easily found source persons because they conducted oral history interviews with family members or relatives. Moreover, most of the students expressed that they want to do an oral history study again. Additionally, the primary school students learned a lot of details regarding their family histories, experiences and their immediate surroundings. They also compared the past and the present by using the data that they collected from their family members and relatives during the interviews, and by means of this experience the students were able to perceive change and continuity. Lastly, in spite of some problems, they have drawn their family trees and wrote family stories. These results demonstrate that the oral history method is effective for students to perceive change and continuity.

Conclusion

The research results have shown that oral history may be used effectively in the primary school level because the method particularly is useful to learn family histories. According to the results, since the students liked oral history method, they would like to participate in an oral history study again. Also, they discovered many important details about their families, and they perceived change and continuity. At the end of the research, it is possible to conclude that oral history is a useful method for primary school students to identify their family roots, to explore their family experiences and to make sense of their close environment. However, it is important for teachers to guide students properly in order for the method to succeed.